

Planera och organisera

Läslyftet i förskolan

Innehåll

- 1 Om Läslyftet i förskolan 3
- 2 Kollegialt lärande i Läslyftet 4
- 3 Material på Lärportalen 4
- 4 Så här går det till 5
- 5 Rektor och huvudman skapar förutsättningar för kollegialt lärande 7
- 6 Handledaren leder det kollegiala lärandet 8
- 7 Läslyftet med eller utan statsbidrag 9
- 8 Frågor att diskutera 13

Grafisk form: AB Typoform

Foto: Elke Welzbacher

Tryck: Elanders Sverige AB

Skolverket 2020

1 Om Läslyftet i förskolan

Förmågan att kommunicera är central för barns utveckling och lärande liksom för att i framtiden kunna vara delaktig i samhället. Förskolan har därför en viktig roll i att uppmuntra och ta tillvara barnets nyfikenhet och intresse för språk och den skriftspråkliga världen. Barnen ska erbjudas en stimulerande miljö där de får förutsättningar att utveckla sitt språk genom att lyssna till högläsning och samtala om litteratur och andra texter.

I förskolan ska barnen bland annat få möjlighet att utveckla

- nyanserat talspråk, ordförråd och begrepp
- intresse för skriftspråk
- förmåga att lyssna och reflektera
- förmåga att kommunicera på svenska såväl som på sitt modersmål (om annat än svenska).

Syftet med Läslyftet i förskolan är att utmana och stimulera barns språk-, läs- och skrivutveckling samt ta tillvara deras intresse för texter, bilder och skriftspråk. I det här sammanhanget betyder det att barn i förskolan på ett lekfullt sätt ges möjlighet att möta olika texter och dela med sig av upplevelser, tankar och erfarenheter i olika uttrycksformer.

2 Kollegialt lärande i Läslyftet

Läslyftet i förskolan bygger på kollegialt lärande där ni utvecklar undervisningen tillsammans. Till skillnad från det vardagliga erfarenhetsutbytet kollegor emellan sker lärandet genom ett strukturerat samarbete. Det kollegiala lärandet förstärks genom kunskap från forskningsbaserade artiklar och filmer med exempel från undervisning. Ni kommer också att undersöka sambanden mellan undervisning och barnens lärande genom att pröva undervisningsaktiviteter i barngruppen och sedan gemensamt utvärdera aktiviteterna.

Kollegialt lärande är en del av det systematiska kvalitetsarbetet där ett långsiktigt mål är att bli en lärande organisation. Därför är modellen lika betydelsefull som det innehåll som behandlas. Ett framgångsrikt kollegialt lärande innebär att personalens kompetensutveckling i ökad utsträckning blir en del av vardagen, känns relevant och meningsfull och leder till förändrade arbetssätt.

3 Material på Lärportalen

Läslyftet behandlar olika teman inom språk-, läs- och skrivutveckling, till exempel högläsning, flerspråkighet och kommunikation. Materialet är indelat i moduler som består av fyra delar. Varje del innehåller material till de fyra moment i Läslyftets kompetensutvecklingsmodell som kallas moment A-D. Moment A innehåller artiklar och filmer för individuell förberedelse. I moment B, C och D finns material för det kollegiala arbetet, till exempel diskussionsfrågor och förslag på aktiviteter att pröva i barngruppen.

Modulerna finns på Skolverkets Lärportal som är öppen och tillgänglig för alla.
<https://larportalen.skolverket.se>

4 Så här går det till

Arbetet med Läslyftet sker i grupp på förskolan och leds av en handledare. Deltagarna i Läslyftet följer en särskild arbetsgång så att ni på ett systematiskt sätt kan ta del av material, planera aktiviteter att pröva i barngruppen och diskutera och utvärdera tillsammans.

Varje moment har en rekommenderad tidsåtgång som rektor behöver planera för.

Moment A – Individuell förberedelse

Först förbereder sig alla i Läslyftsgruppen på egen hand genom att läsa en forskningsbaserad artikel och se filmer om undervisning i förskolan.
Tidsåtgång: 60 minuter

Moment B – Kollegialt lärande

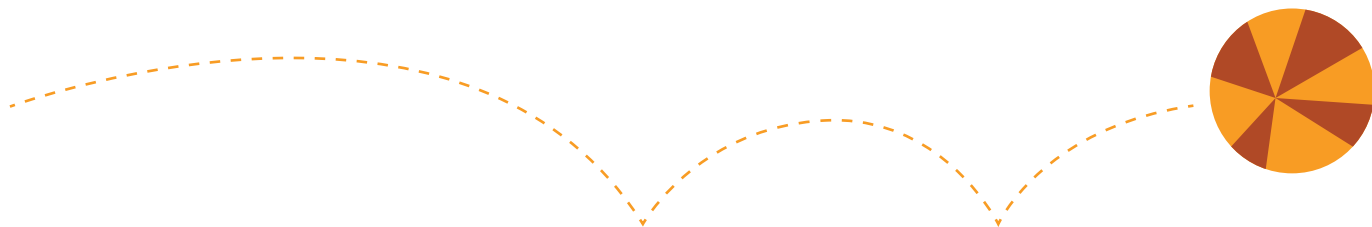
Därefter samlas ni för att diskutera det ni läst och sett. Ni planerar också en undervisningsaktivitet att pröva i barngruppen.
Tidsåtgång: 90–120 min

Moment C – Undervisningsaktivitet

Här genomförs aktiviteten i barngruppen. Ni reflekterar kring hur det fungerar, utvecklar aktiviteten och prövar den på nytt.
Tidsåtgång: Genomförs i den ordinarie undervisningen

Moment D – Gemensam uppföljning

Gruppen samlas igen för diskussion och utvärdering.
Tidsåtgång 45–60 minuter.

Arbetsgången upprepas sedan för varje ny del i modulen, det vill säga fyra gånger under ett läsår.

Moment A – Individuell förberedelse

Moment B – Kollegialt arbete

Moment D – Gemensam uppföljning

Moment C – Undervisningsaktivitet

ILLUSTRATION: TOBIAS FLYGAR

Denna modell är framtagen för arbete med Läslyftet i förskolan. Den kan också användas för kompetensutveckling i andra sammanhang.

5 Rektor och huvudman skapar förutsättningar för kollegialt lärande

Det är förskolans huvudman (kommunen eller styrelsen för fristående förskolor) som har det övergripande ansvaret för att personalen ges möjligheter till kompetensutveckling. Planering och organisering inför Läsllyftet behöver utgå från det systematiska kvalitetsarbetet. Det ställer krav på delaktighet och det är därför viktigt med en dialog, både mellan huvudman och rektor och mellan rektor, handledare och deltagare. Finns det språk-, läs- och skrivutvecklare eller motsvarande på övergripande nivå, kan de också medverka i planeringen.

Rektor är central i arbetet med Läsllyftet. Rektor ansvarar, i samarbete med huvudman, för att organisera arbetet efter de lokala förutsättningarna och skapa möjligheter för att genomföra kompetensutvecklingen. För att arbetet ska fungera behöver deltagarna tillräckligt med tid. Alla deltagare behöver också ha goda insikter i vad det kollegiala arbetet syftar till och vad insatsen innebär. Ramarna för arbetet och förväntningar på dem som deltar behöver kommuniceras. För deltagarna är det av stor betydelse att samtalen är både välorganiserade och utmanande och att rektor visar engagemang och intresse.

Rektor ansvarar för att

- planera för vilka som ska delta och möjliggöra för dem att ta del av materialet och delta i träffarna
- vara väl insatt i målet för det kollegiala lärandet
- kommunicera förväntningar på vad det kollegiala lärandet ska leda till
- utse en handledare och ge henne eller honom mandat att leda arbetet
- under arbetet med Läsllyftet hålla kontinuerlig kontakt med handledaren för att stödja och följa arbetet.

6 Handledaren leder det kollegiala lärandet

Handledarens roll är att leda diskussionerna i moment B och D och däremellan leda arbetet med kontinuerlig reflektion över modulens innehåll och undervisningsaktiviteter. Handledaren förväntas inte sitta inne med alla svar utan ska snarare leda och fördjupa arbetet.

Handledaren ska

- vara insatt i materialet och vägleda deltagarna
- stötta deltagarna i reflektionen kring undervisningsaktiviteten
- främja fördjupande samtal i ett tryggt och tillåtande samtalsklimat
- ha regelbundna avstämningsmöten med rektor.

7 Läslyftet med eller utan statsbidrag

När Läslyftet i förskolan genomförs med statsbidrag ersätter bidraget nedsättning i tjänst för handledaren. Statsbidraget innebär att vissa villkor måste uppfyllas, till exempel när det gäller arbetstakt och antal deltagare. Man kan också delta i friare former utan statsbidrag. Villkoren för statsbidraget kan då fungera som en utgångspunkt och inspiration, till exempel när det gäller gruppstorlek och handledarens tid.

Skapa grupper

Det kollegiala lärandet ska organiseras i grupper. Rekommendationen för antalet deltagare i varje grupp under arbetet med Läslyftet är 6–10 personer. Detta innebär att en handledare kan leda flera grupper.

Förskollärare primär målgrupp

Läslyftet i förskolan vänder sig i första hand till förskollärare och det är dem som modulerna på Lärportalen huvudsakligen är framtagna för. Även annan personal, exempelvis barnskötare, kan ingå i grupperna om huvudmannen anser det vara lämpligt, men i varje grupp ska förskollärare delta. Kompetensutvecklingsmodellen förutsätter också att samtliga deltagare arbetar i barngrupp så att alla kan genomföra alla moment i modulen (A, B, C och D). Om huvudmannen har valt att inkludera annan personal än förskollärare kommer förskollärarna och handledaren att ta särskilt ansvar för planering, genomförande och utveckling av undervisningsaktiviteterna.

För att erbjuda kompetensutvecklingsinsatsen till så många som möjligt, kan samverkan vara nödvändig. Samverkan kan ske både mellan olika huvudmän och inom samma huvudman. Det finns fördelar med att skapa grupper från olika förskolor liksom det finns fördelar med att samla arbetet på en förskola.

”När Läslyftet i förskolan genomförs med statsbidrag ersätter bidraget nedsättning i tjänst för handledaren.”

Välja handledare

Handledaren utses av huvudmannen och/eller rektorn. Det är viktigt att handledaren har legitimitet i gruppen samt kunskap om och erfarenhet av förskolans verksamhet och styrdokument. Handledaren kan handleda sina kollegor eller deltagare från en annan förskola. Enligt förordningen om statsbidrag för handledare i språk-, läs- och skrivutveckling (2015:240) 6 § ska handledaren

- vara legitimerad förskollärare eller lärare
- ha tillägnat sig goda kunskaper i språkutvecklande arbetssätt eller vara behörig att undervisa i ämnet svenska eller svenska som andraspråk
- ha minst fyra års erfarenhet av att undervisa
- ha erfarenhet av och intresse för att utveckla undervisningen tillsammans med andra förskollärare eller lärare.

Nedsättning i tjänst

Statsbidraget ersätter tid för handledare som leder det kollegiala lärandet på 10 eller 20 procent av sin tjänst. För att en huvudman ska få statsbidrag för en handledare på 10 procent ska antal deltagare uppgå till 12–22 personer. För 20 procent ska antalet uppgå till 23–40 personer.

Handledarutbildning

De huvudmän som får statsbidrag erbjuds att anmäla handledare till en kostnadsfri handledarutbildning inom Läsllyftet. Utbildningen består av åtta dagar fördelade över läsåret och äger rum på olika lärosäten i landet. Utbildningen genomförs parallellt under året med Läsllyftet.

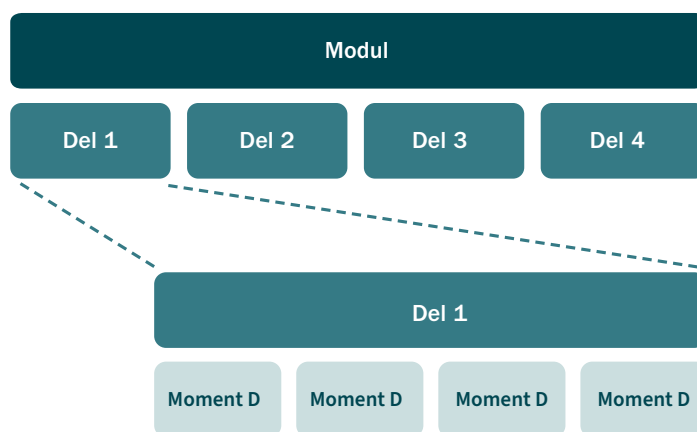
Förskolor som deltar utan statsbidrag kan istället söka Skolverkets utbildning Att leda kollegialt lärande.

Organisera deltagares och handledares tid

För att arbetet ska fungera behöver de som deltar tillräckligt med tid. Huvudman och rektor ansvarar för att tiden fördelas jämnt över året. Kompetensutvecklingen ska ske på arbetstid.

Deltagarnas tid

En modul tar minst 15 timmar att genomföra. Om gruppen deltar med statsbidrag ska modulens fyra delar genomföras under perioden augusti/ september till maj/juni. Detta innebär att deltagarna behöver träffas en gång i månaden. Utöver de 15 timmarna ska undervisningsaktiviteterna genomföras. Deltagarna behöver också tid för kontinuerlig reflektion och observation. Rektorn behöver i god tid planera för tid för de kollegiala träffarna i moment B (90-120 min) och moment D (45-60 min). Dessutom är det viktigt att rektorn kommer överens med deltagarna om hur de ska få tid att genomföra moment A (60 min).

Handledarens tid

Handledaren behöver tid till att förbereda och genomföra arbetet med modulen och det kollegiala lärandet. I förberedelsearbetet ingår att fördjupa sig i materialet, att planera, leda och följa upp möten. Dessutom behöver handledaren delta i undervisningsaktiviteter och leda arbetet med kontinuerlig reflektion. Det kan innebära att handledaren mellan de kollegiala träffarna reflekterar över och analyserar undervisningsaktiviteterna med deltagarna. Tid behöver också avsättas för avstämningar med rektorn. Handledarutbildningen som Skolverket erbjuder är inte tänkt att ingå i handledarens nedsättning i tid.

Frågor att diskutera

Följande frågor kan vara till stöd i planeringen inför arbetet med Läslyftet.

VAD OCH VARFÖR

- Vilka mål har vi på kort sikt och på lång sikt med att delta i Läslyftet?

HUR

- Vilka ska vi bjuda in till dialog om planeringen och genomförandet av insatsen?
- Hur kan vi samarbeta inom huvudmannen?
- Finns det anledning att samarbeta med närliggande huvudmän och förskolor? Hur gör vi i så fall det?
- Finns det något i verksamheten som vi kan prioritera bort under arbetet med insatsen?
- Hur kan vi organisera för att eventuella modersmålspedagoger eller motsvarande kan vara med i arbetet?

PLANERA TID

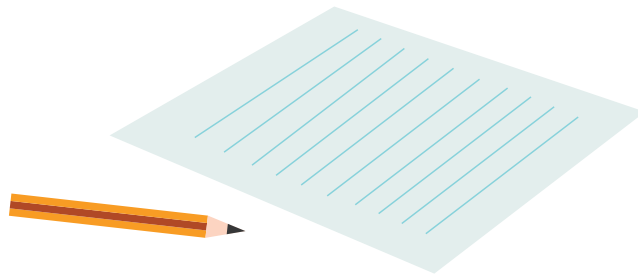
- Hur skapar vi förutsättningar för handledarnas arbete?
- Hur ofta och när ska avstämningar mellan handledare och rektor ske?
- Hur skapar vi förutsättningar för deltagarna att genomföra arbetet med modulen inom sin arbetstid?

KOLLEGIALT ARBETE

- Vilka uppfyller kriterierna och skulle kunna göra ett bra arbete som handledare?
- Vad finns det för fördelar och nackdelar med att handledaren handleder på den egna förskolan? På andra förskolor?
- Vilka fördelar och nackdelar finns det med att all personal deltar?
- Vilka fördelar och nackdelar finns det med att enbart förskollärare deltar?
- Vilka fördelar och nackdelar ser vi med att handledare handleder på 10 respektive 20 procent?

SPRIDNING

- På vilket sätt informerar vi om insatsen? Vilka ska informeras och när?
- Hur skapar vi engagemang inför starten och under arbetet?

Ni hittar mer information på webben:

skolverket.se/laslyftetiforskolan

larportalen.skolverket.se

Eller kontakta oss direkt:

laslyftetiforskolan@skolverket.se

statsbidrag.laslyftetiforskolan@skolverket.se

Skolverket